

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Vers. 1. 2. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

CAPVT XV.

Marc. 7. a. 1.

Uno accesserunt ad eum ab Ierosolymis Scriba & Pharisei, dicentes: 2. Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum? non enim lauant manus suas, cum panem manducant: 3. Ipse autem respondens ait illis: Quare & vos transgredimini mandatum Dei, propter traditionem vestram? Nam Deus dixit: 4. Honora patrem, & matrem, &: Qui maledixerit patri, vel matri, morte moriatur. 5. Vos autem dicitis: Quicumque dixerit patri, vel matri, Minus quodcumque est ex me, tibi praderit: 6. & non honorificabit patrem suum, aut matrem suam: & irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram. 7. Hypocrita, bene prophetauit de vobis Isaias, dicens: 8. Populus huius blasphemus me honorat: cor autem eorum longe est a me. 9. Sine causa autem voluit me, docentes doctrinas, & mandata hominum. 10. Et conuocatis ad se turbas, dixit eis: Audite, & intelligite. 11. Non quod intrat in os, coquinat hominem: sed quod procedit ex ore, hoc coquinat hominem. 12. Tunc accedentes discipuli eius, dixerunt ei: Scis quia Pharisei audito verbo hoc, scandalizati sunt? 13. At ille respondens ait: Omnis plantatus quam non plantauit Pater meus caelestis, eradicabitur. 14. Sinite illos: cæci sunt, & ducunt cæcorum. Cæcus autem si cæco ducatur praestet, ambo in foueam cadunt. 15. Respondens autem Petrus dixit ei: Edificare nobis parabolam istam. 16. At ille dixit: Adhuc & vos sine intellectu estis? 17. Non intelligitis quia omne, quod in os intrat, in ventrem vadit, & in secessum emittitur? 18. Quæ autem procedunt de ore, de corde exeunt, & ea coquinant hominem: 19. de corde enim exeunt cogitationes male, homicidia, adulteria, fornicationes, furti, falsa testimonia, blasphemiae. 20. Hæc sunt, quæ coquinant hominem. Non lotis autem manibus manducare, non coquinat hominem. 21. Et egressus inde Iesus secessit in parietes Tyri & Sidonis. 22. Et ecce mulier Chananæa à finibus illis egressa clamauit, dicens ei: Misere mei Domine fili David: filia mea male à demonio vexatur. 23. Qui non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli eius rogabant eum dicens: Dimitte eam: quia clamat post nos. 24. Ipse autem respondens ait: Non sum missus nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel: 25. At illa venit & adorauit eum, dicens: Domine, adiuua me. 26. Qui respondens ait: Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. 27. At illa dixit: Etiam Domine: nam & canes edunt de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum. 28. Tunc respondens Iesus, ait illi: O mulier, magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia eius ex illa hora. 29. Et cum transisset inde Iesus, venit secus Mare Galilææ: & ascendens in montem, sedebat ibi. 30. Et accesserunt ad eum turba multa, habentes secum multos, cæcos, claudos, debiles, & alios multos: & proiecerant eos ad pedes eius, & curauit eos: 31. ita ut turbæ mirarentur videntes multos loquentes, claudos ambulantes, cæcos videntes, & magnificabant Deum Israel. 32. Iesus autem, conuocatis discipulis suis dixit: Misereor turba, quia triduo iam perseverant mecum, & non habent quod manducare, & dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant in via. 33. & dicunt ei discipuli: Unde ergo nobis in deserto panes tantos, ut saturemus turbam tantam? 34. Et ait illis Iesus: Quot habetis panes? At illi dixerunt: Septem, & pisces pisciculos. 35. Et præcepit turba, ut discumberent super terram. 36. Et accipiens septem panes, & pisces, & gratias agens fregit, & dedit discipulis suis, & discipuli dederunt populo. 37. Et comederunt omnes, & saturati sunt. Et quod superfuit de fragmentis, tulerunt septem sportas plenas. 38. Erant autem qui manducauerunt, quæ uox millia hominum, extra paruulos, & mulieres. 39. Et dimissa turba, ascendit in nauiculam, & uenit in fines Maggedam.

IN CAPVT DECIMUM QUINTVM

ARGVMENTVM.

Signem disputationem, & duo miracula continet caput decimum quintum. Disputatio instituta, est de traditionibus & doctrinis hominum, lotionibus manuum, similibusq; caeremoniis, quarum nonnullæ adiphoræ, aliæ noxiæ, quædam etiam honestæ videbantur. Christus quasdam adiphoras reiecit, & noxiæ reprehendit.

Deinde ueniens in partes Tyri & Sidonis filiam Syrophœnissæ post multas preces matris sanat. Deniq; septem panibus quatuor hominum millia satiat, & suam in fideles providentiam manifestat. Magnum deinde malè affectorum numerum sanat, ostenditq; se verum esse redemptorem missum in salutem Iudæorum, ad oues quæ perierant domus Israël.

In Syriacâ Ecclesiâ à principio usq; ad v. 21. leguntur omnia Dominicâ post Pentecosten. Inde ad v. 32. ad vespas dominicæ quartæ ieiunii. Hinc ad finem, in oblatione quotidiana.

VERSVS 1. 2. 3.

Tunc accesserunt ad eum Ierosolymis scribae & Pharisei dicentes: Quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum, non enim lauant manus suas cum manducant. Ipse autem respondens ait

illis: Quare & vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram: Nam Deus dixit.

QUESTIO I.

Cur accedunt illi qui erant ab Ierosolymis?

5. 1. Sparsi per omnes tribus & familias erant (scribae & Pharisei, & ex omnibus oriundi par-

bus, omnesq; partes inhabitabant: at hic Christum aggrediuntur *ἐν τῷ τῶν ἱεροσολύμων, illi qui erant ab ierosolymis*, ita etiam Syrus habet: apud Marcum 7. 1. *τῶν ἀπὸ ἱεροσολύμων*. Quid in arbitrantur hos fuisse omnium sapientissimos habitos, & publicā auctoritate ad Christum legatos, uti alias ad Ioannem missi sunt, qui de eo quaererent. Equidem publicē fuisse legatos nō adducit ut credam: non enim illa est eiusmodi legationis inscriptura mentio, quod argumentū quamvis sit ab auctoritate negatiua, ideoq; debile videatur; non tamen infirmū est, si circumstantiae spectentur: tantum rem n. Enagelista nequaquā silentio inuoluisset, cum aduentum & disputationem Phariseorum in Hierosolymitanorum referret. Deinde nequaquam consentaneum est superbia, contumacia, odiosq; scribarum, ut quem toties iam acculant, ex eo sciscitentur, an Messias esset? Hos ergo suapte sponte venisse perspicuum est, nō ut veritatem, & saluem ab eo acciperent, sed occasionem calumniandi doctrinā, aut mores inuestigare. Itaq; tanquā censores & inquisitores ex consistorio Hierosolymitano venerunt, ut Bullingus interpretatur. Non poterat tam fastuosum supercilium Magistro se subdere, sed inuidiā & malignitatem aēti festucam in discipulorum oculis quaerebant, ut Beda obseruat, & ante eum Chrysostomus. Quamuis autem cerebro experti damna sentiant, & ex disputatione confusi abierunt, iterum tamen ad nocendum incitati veniunt. Contumax, audax, & inquietum genus hominum.

§. 2. Anam calumniae mox arripiunt ex discipulorum factis, qui ut est apud Marc. 7. 2. *communibus manibus manducauerunt*. In eo autem se ridiculē maleuolos & calumniatores ostendunt, dum acerrimi Coycae, & Censores morosissimi, nec in Christo, nec in familiā illius copiosa aliud, quod obnoxii culpae existiment, inueniunt, quam lotionis neglectum: q̄ tamen nec in Ioannis discipulis, nec in reliqua turba carpebant. Nō enim ab omnibus hanc ciuitatis partem fuisse obseruatam consuetudo discipulorum ostendit, & aliorum auditorum, qui item hac in causā nunquā illis intenderant. Et quamvis Marcus dicat, omnes Iudeos nisi credo lauerint non manducare, non ita intelligendum, quasi id semper necessarium indicaret: nam frequenter quatuor copia deerat, festinatio, inopia aliud iudebat. Quis enim credat in castris, aut obsidiobus istarum ieculorum fuisse curam?

§. 3. An ante cibum non lauerint, an inter edendum lotionem non repetierint, querunt interpretes. Chryl. Theophyl. Abulen. Remig. Lyranus, Carthusianus, nec ante, nec in prandio, lauisse aiunt. Iansenius, Carlet. eos idcirco reprehendi putant, quod initio quidem lauerint, sub prandio lotionem non repetierint. Priores sententia sine dubio vera est. Dicuntur enim communibus manibus, hoc est, illis manducare: nec necesse erat nonorum ferculorum attractu eos vel inquinari vel mundari. Nec credibile est, Apostolos mentem in longum prodaxisse, sed pane atq; vno obsonio contentos vixisse. Huc & illud pertinet, quod ait Marcus, a foris nisi baptizentur non comedunt, quali eis Apostolos opponat, sine Baptismo comedentes.

§. 4. Manuum lotio ciuitatis fuit, quae si vel occasio decideret, aut alioqui mundae essent, omitti poterat: at scribae ex ea traditionem fecerūt, quae sine culpa intermitteri non posset. Nec eod tamen progrediuntur, vti Dei legem committi quicquam asseuerent, sed tantū contra *τῶν ἱεροσολύμων* traditionem seniorum. Syrus vocat *מסורת* Maschlamenutha, a *מש*, quod est implere & perfectū esse: legem enim Dei suis traditionibus perfectissimē impleri aestimabant. Traditiones igitur *ἀρχαίων* nō omnes, sed quasdam, ut postea dicā, inter adiaphora reponit. De quibudā

est disputatio, quarum Auctorem Moſen ferebant; *Δευτερώσεις* enim multas ad eum referebant, ut apud Iosephum l. 13. antiq. sed ut aliquae fuerint, multas tamen posterioi fuisse in confesso est. Hieron. ad Agasiam q. 10. quasdam esse ab Sammar, Kilel, Achiba, fuisse tamen alias antiquiores ex eo constat, quod Ilaas sui temporis populum reprehendens, & de posteris prophetans, abūsum sui seculi demonstrat.

§. 5. Munditiem lex exigebat, *Leu. 11. 13. Num. 14. & 19. 22.* verum nimium multa addiderunt illi, qui Macchabeorum temporibus vixerunt, inde & liber, quem Mishnaoth appellant, qui innumeras traditionum uugas continet. Discipuli aut soliti erant rem nō necessariam omittere, aut sanè grauioribus intenti, & sublimioribus, friuolorum non recordabantur. Itaq; non inciuilitatis erat, sed occupationum. Alioqui quod adagio dicitur,

Illois manibus nil agendum,

aliam sententiam continet; nempe ad negotia non oportere imparatos accedere. Videntur autem Genitiles a priscis Iudaeis accepisse de manuum ablu-tione & lustratione. Hinc ille apud Poetam putat, Attingere Deos esse nefas, nisi ante se

Flumine vino ablueris.

§. 6. Phariseorum in illā calumniā multiplex se malitia, & audacia prodit. Nam cum tot opera admiranda, tantamq; innocentiam viderent, ut nō modo in Christo, sed ne in eius quidem familiā, ut dixi, quicquam calumniae obnoxii inuenirent, ad putidam de manuum lotionē accusationem deuoluunt, ipsi rapinā & sanguine, & manus, & animum contaminati. Miraturq; Hieronymus, Beda, Rabanus, Remigius eorum dementiam, qui a filio Dei humanarū legum obseruationem flagitent. Deinde munditiā exteriorem corporis ad sanctitatem & animi puritatem facere arbitrantur, quod Christus refutat. Corporum enim vel splendor, vel impuritas nihil animae officit, aut prodest.

§. 7. Chrysostomus traditiones ab illis esse scripturis additas & prelatas ait: *ὅτι αὐτοὶ πῶς καὶ διὰ τῆς ἐρωτήσεως αὐτῶν ἀλίσκονται. ὅθεν καὶ λέγουσι, διὰ τῆς παραδόσεως τὸν νόμον μωυσέως, ἀλλὰ τῇ παραδόσει τῶν προφῆτων, ὅθεν ἄλλοι, ὅτι πολλὰ ἐκείνοις μὲν οἱ ἱερεῖς, καὶ τοὶ μωυσεῖς μὲν πολλὰ τὰ φέρον καὶ μὲν πολλὰ τῆς ἀπειλῆς ἀποκρίνανται, ὡς καὶ πρὸς θεὸν, καὶ πρὸς ἀνθρώπους. καὶ πρὸς θεὸν καὶ πρὸς τὸ ῥήμα, ὅ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον καὶ ἀύριον, ὅτι καὶ ἐγὼ ἐν τῇ ἐκείνοις ἐκείνοις. οἷον διὰ τῆς ἡμετέρας, καὶ μὴ διὰ τῆς αὐτῶν χειρὸς ἐκείνης τὸ ποτήριον βαπτίζεν, καὶ χαλκὰ τὰ καὶ αὐτοὶ βαπτίζονται, ὅτε καὶ ἐκείνοι αὐτοὺς ἀπαλαγνύναι τῶν παρατηρήσεων τῶν προφῆτων, καὶ τὰ αὐτοὺς μάλιστ' ἐκείνοις ἐδίδαν τῶν παρατηρήσεων, δεδωκεν καὶ τῶν αὐτῶν ἀφελῆται τὴν ἀρχὴν, καὶ φοβερώτεροι ἐν αὐτοῖς βαλόμενοι, ὡς καὶ αὐτοὶ νομοθέται. εἰς τοὺς ἡμετέρας προήλθε παρανομία τὸ πᾶν, ὡς καὶ μὴ αὐτῶν φυλάττειν ἐκείνοις καὶ δε τῶν παραβίων καὶ τῶν ἐκείνων, ὡς καὶ κατηρεῖν αὐτοὺς τὸ πᾶν εἶναι, ὅπερ διὰ τῶν καὶ αὐτῶν ἐγκλημα ἦν, ὅτι τὰ ἐκείνοις, καὶ ὅτι ἐκείνοις ἐκείνοις τὰ αὐτῶν, καὶ ὅτι ἐκείνοις ἐκείνοις λόγον. Τὴν αὐτὴν considera, quomodo ab ipsa interrogatione capiuntur: non enim dicunt, aut legem Moſi, sed cur traditionem seniorum transgrediuntur. Unde patet multa fuisse à Sacerdotibus inuata: & quamuis Moſes magno terrore comminatus fuerit,*

ANIS QUINTA
IN
Euangetia
CIV
18

Verbum
quo Chry-
sostomus v-
titur exvo-
ropetis in
malum ac-
cipi solet.

§. 8. Quod nonnulli mitius Phariseorum calu-
Culpe arguunt discipulos.
 niam interpretantur, quasi discipulos Christi non
 accesserint peccati aliquius, sed tantummodo ciui-
 litatis neglectæ admonerent, falsum esse textus ipse
 demonstrat: Christus enim in eo versatur, vt demon-
 stre, illotis manibus manducare nō coinquinare ho-
 minē; sed ea que egrediuntur ex corde coinquinare
 hominē. Peccare igitur discipulos illi iudicabant, aut
 sanē id existimare populus cupiebant, et autē sanctissi-
 mos haberi, vt qui minima aliorum ferre nō possent.

§. 9. Pharisæorum calumniam grauiter imitatur
Aperta ca- Calumniosus Non negat, inquit, Papa cum to a clerici suscol-
lumnia. luitus, quin sit obediens Deo: Sed vit ad rem veniens est,
 quia non secus ac capitale crimen deservit modicum carnis-
 gustum, quibus furtum, vel sordeat, vt iam diximus, venia-
 le delictum est, propter suas tradit onis euerit legem Dei.

Respondet: non posse non bonam esse causam, quæ non nisi iam manifestis mendaciis potest oppugnari. Nemo modicum carnis gustum, vi capitale crimen destituit. Nemo scortationem veniale delictum esse dixit: nec modò scortationem ipsam, sed voluntatem scortandi, & in eâ illecebrosam cogitationem omnes capitale crimen asserunt. Quia verò & Marloratus, & posteri illas patrum suorum mendaces traditiones perpetuò reperiunt. satis ostendunt se veritati agnitæ repugnare. Constat enim Simonem Magum, teste Irenæo, Epiphanio, Gnosticos, Valentinianos ab Ecclesia damnatos, quod negarent scortationem esse peccatum. Pari modo Michaël Calvinistarum antecessor eadem de causa da-

Catholicorum natus. Zon. t. 3. ann. Ecclesia Romana damnauit
forforationis Græcos, qui fornicationem simplicem negabant pec-
caunt pec- catum mortale. Vide Guidonem de erroribus Græ-
catum mor- corum. Quod si fornicatorum Patroni quaeruntur,
tales. sunt illi Calvinistarum antecessores: Waldenses, tes-
tibus Antonio, Guidone, Emerico. Albigeneses,
vt testatur Celsius l. 5. c. 22. fratricelli, vt Sabell. l. 7.
Ennead. 9. Item Begardi, vt docet Clemens 5. de Hæ-
reticis c. 3. Deniq; Picardus & Picarditæ, vnde Ada-
miræ. Vide Encam Sylulium Bohem. hist. cap. 41.
Idem error est Moscouitarum, vt refert Ioannes Scra-
uatus in Elucidario errorum Moscouit. errore 31.
De Libertinis vide Lindanum Dial. 2. In illis lustris
istha querenda sunt flagitia sententiarum, inter
Catholicos nemo hoc docet. Parisiis quidam Almarici-
ani id senserunt, sed damnauit eos Guilielmus Epi-
scopus, & deinde Ecclesia. Verum audire Catholi-
cos præstat, qui ista doceant. Ita ad probationem
prouocamus.

VERSUS 4.

Honora patrem & matrem: & qui
maledixerit patri & matri, morte
moriatur.

QVÆSTIO I.

*Cur adduxerit testimonium de maledicenti-
bus parenti?*

S. 1. **A** Bulensis, aliique, idcirco factum volunt, ut ostendat, quo supplicio digni sint, qui necessaria parentibus denegant: re ipsa enim illi male faciunt, non verbis modo. At sane atrociores factorum quam verborum iniuria. de lege illa vide Exod. 21. Bulensis negat occisos, qui semel leuiter, & ex calore iracundie male dixisset, idem etiam de leui percussione intelligi putat. quamquam etiam leuiter parentem percutere valde graue sit: non ob nocentem grauitatem, sed contumeliam magnitudinem, quæ ex personarum circumstantiâ augeat, non minus, quam si quis leui percussione magistratû violenter. Voluit autem Deus parentum securitatem omni modo saram te ad esse, & cultum, auxilia, defensionem, alimenta vno honoris vocabulo scriptura complexa est. De honore parentibus exhibendo dixi in explicatione 4. præcepti.

§. 2. Omnes ſectarij ex compoſito Phariſæorum & ſcribarum criminationes nobis impingunt. Caluinus Bullingerus, Muſculus, Beza, Piſcator. Pontifices, Epicopos, Catholicos omnes Phariſæis & ſcribis: traditiones Eccleſiæ eorum traditionib⁹ aſſimulant. De his Caluinus l. 4. inſtit. c. 10. §. 10. & Bell. l. 1. l. 4. c. 19. contrā eum Sibrand⁹ Witthakerus, alij; præo- lacobus Greterus, & in colloquio Ratiſid. idem Greterus, & Tannerus. Et Caluinus quidem hoc loco triplices traditiones conſtituit, primò manifeſtè impias, deindè profanè ineptas, deniq; quæ aliquo vitio notabili nō ſunt infectæ, vt eſt lauare manus, de his agere Chriſtum arbitrat⁹. Eaſ legi ſuperadditas, vt illæ meli⁹ ſeruaretur, vitium autem in eo eſſe, quod nec neceſſariæ exiſtuntur, & conſcientiam obligant.

Respondet: ex ipso textu constare, reprehendit
quasdam traditiones, alias non necessarias iudicari
non tamen earum observationem culpæ deputari
Exempla vtriusque; Christus adducit. Impia illa fuit
de qua v. 3. & 4. non necessaria hæc de lotionibus
quare errabant Pharisei, qui eam v. necessariam
agebant. Porro traditiones verbo Dei aduersas omne
repudiamus: necessarias nullas affirmamus nisi vel
verbo Dei tradito, vel boni ordinis causâ ab Ecclesiâ
mandatas. Quas tamen posteriores non semper obli
gare docemus.

Caietanus hunc in locum optime distinguit inter
custodiam humanorum mandatorum & sustentatio-
nem cultus diuini ex mandatis hominum. Iudose
nim Deum timuisse non mandatis Dei, sed hominum
doctrinâ: tamquam timor Dei consisteret in obser-
uatione mandatorum hominum.

§ 3. Calpinus calumniam vltcrius extendit. Porro multum fallitur, qui asserionem aque lustralis, quae benedicta vocatur apud Papistas, cum litionibus Iudaicis comparant. Vnicum enim baptismum totis it. rando, quantum sufficit est, obliterant Papista. Deinde ad exorcismos confertur, & ad expianda peccata valere creditur frivola illa asperio.

Paulo pluribus citat Caluini verba Marloratus,
additq; de abstinencia carnibus die Veneris. Respon-
deo : Nihil tale quemquam Catholicorum docere :
Aquam, quam Benedictam vocamus, neq; necessari-